

Ár 2013, fimmtudaginn 13. júní, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 15/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 13. febrúar 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 13. febrúar 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. febrúar 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 8. mars 2013. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. mars 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 13. júní 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 10. maí 2006 var skjalið „Lánsumsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ undirritað. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 850.000 var A. Sóknaraðili og B voru tilgreind ábyrgðarmenn. Ráðstafa átti láninu til að greiða upp heimild á reikningi Y kr. 545.000, kreditkort u.þ.b. kr. 123.000, vanskil á lánum í L u.þ.b. 77.000, greiðslu af bílaláni u.þ.b. 70.000. Gert var ráð fyrir greiðslumati en reitir þess efnis hafa verið fylltir út með 0. Eftirfarandi var tekið fram: „Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.“ Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við

Það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá voru reitir um að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Ekki hefur verið hakað við neinn þessara valmöguleika.

Þann 10. maí 2006 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 850.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 19. júlí 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila og óskaði eftir því að framangreind ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 13. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgðarskuldbinding hans vegna skuldabréfs nr. X sé ógild.

Vísar varnaraðili til þess að ekki hafi verið gert greiðslumat á lántakanda og ábyrgðarmönnum hafi ekki verið kynntar þær kvaðir sem kynnu að falla á þá ef skuldari greiddi ekki skuld sína. Lánveitandi láni skuldara þótt fjölskyldutekjur hafi verið skráðar 0 á umsókn og einnig sé skráð að vanskil séu á öðru láni. Hafi bankanum því mátt vera ljóst að lántaki gæti varla staðið í skilum á nýju láni.

Sóknaraðili bendir á að með því að fara ekki eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga í samræmi við framangreint, hafi varnaraðili brotið á neytendarétti sóknaraðila sem varinn sé í 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili telur réttast til að byrja með að skoða það sem fram komi í 2. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þ.e. að með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt séu út í tengslum við afgreiðsluna staðfesti ábyrgðarmaður að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklinga um ábyrgðir. Í þessu máli liggi fyrri að sóknaraðili hafi staðfest framangreint er hann hafi ritað undir skjalið „Lánsúmsókn“. Sé þá sérstaklega vísað í undirritun sóknaraðila rétt fyrir neðan setninguna „Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir“ og einnig 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Framangreindu til stuðnings vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Varnaraðili telur ljóst að undirritun ábyrgðarmanns á láns skjölin hafi gríðarlega þýðingu og þar sem sóknaraðili hafi ritað undir skjalið lánsúmsókn staðfesti hann að hann hafi kynnt sér upplýsingabækling lánveitanda um sjálfskuldarábyrgðir. Sé því ljóst að sá hluti kvörtunarinnar er snúi að grandleysi hans um „Þær kvaðir sem kynnu að falla á þá ef skuldari greiddi ekki sína skuld“, sé því röng.

Varnaraðili telur réttast að skoða dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012, en þar hafi mikilvægi undirritunar í málum sem þessum verið metið mjög víðtækt. Bendir varnaraðili á að í samkomulaginu sé maka heimilt að afþakka greiðslumat sama hver upphæðin sé. Hins vegar heimili samkomulagið aðilum sem ábyrgist aðra aðila sem ekki séu makar þeirra að afþakka greiðslumat sé upphæðin ekki hærri en kr. 1.000.000. Ljóst sé að í framangreindu máli sé um tvö skjöl að ræða, eitt skjal sem aðalskuldari fylli út til að stofna reikning hjá bankanum en hitt skjalið fylli ábyrgðarmaðurinn út með reikningseigandanum til að veita lánveitandanum tryggingu í formi ábyrgðar. Í máli þessu sé einnig um að ræða tvö bréf, eitt sem sé skuldabréfið sem A hafi gefið út og síðan lánsúmsóknin. Þannig sé ljóst að skjalagerðin að baki ábyrgðinni sem um ræði í máli þessu sé byggð á svipuðum grunni og um ræði í máli nr. E-760/2012. Þar að auki hljóti sömu reglur að gilda um ábyrgðina í þessu máli og í máli nr. E-760/2012 en hér séu ábyrgðarmennirnir tveir ótengdir aðilar sem gangist við ábyrgð vegna skuldabréfs nr. X og þeim hafi verið heimilt að afþakka greiðslumat þar sem lánsupphæðin hafi verið lægri en kr. 1.000.000.

Varnaraðili telur að keimlíkar aðstæður séu uppi í máli þessu og framangreindum dómi héraðsdóms Reykjavíkur og því teljist ábyrgðin gild. Undirritun sóknaraðila á lánsúmsóknina þjóni sama tilgangi og ábyrgðarskjalið í dómi héraðsdóms, þar sem sams konar fyrirkomulag á undirritun og hökum hafi verið til staðar og ábyrgðin hafi verið talin gild. Lánsúmsóknin sé fylgiskjal með skuldabréfinu og komi fram í samkomulaginu að með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt séu út í tengslum við afgreiðsluna staðfesti ábyrgðarmaður að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir. Hvergi komi hins vegar fram að greiðslumatið þurfi að vera ritað á skuldabréfið sjálft, hvað þá staðfesting á því að ekki sé beðið um greiðslumat. Samkomulagið geri ráð fyrir því að skuldabréf hafi fylgigögn, sbr. 4. gr. þess.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili taki fram í kvörtun sinni að bankanum hafi átt að vera ljóst að lántaki gæti ekki staðið í skilum á nýju láni. Telur varnaraðili rétt að benda á að vextir á yfirdrætti líkt og verið hafi á reikningi nr. Y séu mun óhagstæðari en vextir skuldabréfs og sé einn liður í að létta greiðslubyrði lántaka að breyta skuldbindingarformi úr yfirdrætti í skuldabréf. Þar að auki séu vextir skuldabréfsins einnig hagkvæmari heldur en vextir á kreditkorti. Þannig sé ljóst að með því að umbreyta skuldbindingarpotti sínum í eitt skuldabréf þá hafi verið létt á greiðslubyrði lántakans og honum þannig gert kleift að standa í skilum.

Varnaraðili vísar til markmiðs samkomulagsins, að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin trygginga hans. Í þessu tilfelli hafi útgefandi skuldabréfsins haldið bréfinu í skilum í rúmlega 2 ár eða u.þ.b. helming lánstímans og gefi það til kynna að lánveitingin hafi verið í samræmi við greiðslugetu lántakans á þeim tíma er lánið hafi verið veitt.

Varnaraðili byggir einnig á því að ábyrgðarmaður hafi sýnt af sér tómlæti með því að gera ekki athugasemd við ábyrgðarveitingu vegna skuldabréfs nr. X fyrr en tæplega sex árum eftir að það hafi verið gefið út. Vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Af framangreindri umfjöllun telur varnaraðili það vera ljóst að ábyrgð sú sem sóknaraðili hafi veitt til tryggingar fullrar endurgreiðslu á skuldabréfi nr. X sé gild. Sóknaraðili hafi verið upplýstur um réttindi sín, kosið að afþakka greiðslumatið, sbr. dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 og ekki talið ástæðu til að gera athugasemd við framkvæmd ábyrgðarveitingarinnar fyrr en tæplega sex árum eftir

ábyrgðarveitinguna. Í máli þessu sé engin niðurstaða til að hafa áhrif á ábyrgðarmenn enda telji þeir það vera óþarfa að framkvæma greiðslumat á aðalskuldara.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema sjálfskuldarábyrgðaraðili óskaði eftir því að greiðslumat yrði ekki framkvæmt, enda var fjárhæð skuldabréfsins kr. 850.000. Sóknaraðili óskaði ekki eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin, sbr. 3. gr. samkomulagsins. Verður varnaraðili að bera hallann af því að greiðslumat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A, eftir að hafa kynnt sér matið.

Ekki verður fallist á að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Í því máli undirritaði sjálfskuldarábyrgðaraðili sjálfskuldarábyrgð þar sem sambærileg yfirlýsing og fram kemur á lánsúmsókn í máli þessu var á ábyrgðaryfirlýsingunni sjálfri. Mátti ábyrgðaraðila því vera ljóst við undirritunina að greiðslumat yrði ekki framkvæmt, enda hafði greiðslumat ekki farið fram við undirritun ábyrgðaryfirlýsingarinnar með framangreindri yfirlýsingu. Í máli þessu undirritaði sóknaraðili lánsúmsókn með sambærilegri yfirlýsingu, og mátti af stöðluðum texta yfirlýsingarinnar fremur ráða að greiðslumat yrði framkvæmt óskaði ábyrgðaraðili þess ekki að greiðslumat yrði ekki framkvæmt. Sóknaraðili óskaði ekki skriflega eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Mátti hann því búast við því að greiðslumat yrði framkvæmt. Af öllu framanrituðu er því ljóst að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 er ekki sambærilegur máli þessu, þar sem yfirlýsingin er ekki rituð á skjal það sem sóknaraðili skuldbindur sig til að gangast í ábyrgð á skuldbindingu aðalskuldara.

Röksemdir varnaraðila um að með lántökunni hafi verið létt á greiðslubyrði lántakans og honum þannig gert kleift að standa í skilum fá ekki staðist þar sem

greiðslumat var ekki framkvæmt og alls óvíst hvort lántakinn átti raunhæfa möguleika á að standa undir greiðslum lánsins. Þótt afborganir þess hafi verið viðráðanlegri en eldri vanskilaskuldir lántakans breytir það engu fyrir sóknaraðila.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna honum greiðslumat á skuldaranum með tryggilegum hætti og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðslugetu hans. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að sjálfskuldarábyrgð hans verði látin standa.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga verður að telja að rétt sé að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til F, er ógild.

Reykjavík, 13. júní 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir